

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ Й НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра українознавства та ЗМП

Реферат
з дисципліни “Українська культура в Європейському контексті”
на тему “Початки книгодрукування в Україні XV - XVI ст.. Іван Федоров”

Роботу виконав: студент КНТ-113сп Щедровський Іван Андрійович

Роботу перевірів: викладач Спудка Ірина Миколаївна

Запоріжжя – 2023

ЗМІСТ

Зміст.....	2
1 Вступ.....	3
2 Філософські обрії епохи Просвітництва.....	4
3 Філософські школи та їх представники.....	6
Французьке Просвітництво.....	6
Німецьке Просвітництво.....	7
4 Вплив філософської думки Просвітництва на суспільство та культуру.....	8
5 Критика та обґрунтування ідей Просвітництва.....	10
6 Спадщина філософської думки епохи Просвітництва в сучасному світі.....	12
7 Висновок.....	14
6 Використані джерела посилання.....	15

1 ВСТУП

Епоха Просвітництва, яка охопила XVIII століття, визначалася як період інтелектуального та культурного розцвіту в історії Європи. Цей час став важливим етапом у розвитку суспільства, освіти, науки та філософії. Епоха Просвітництва характеризувалася прагненням до розуміння природи, суспільства та людського існування через логіку, раціоналізм та емпіричний підхід до знань. У контексті світової історії, епоха Просвітництва настала після багаторічного періоду релігійно-феодального гегемонізму, коли церква та аристократія володіли значущим впливом на суспільство та освіту. Просвітницька епоха відкрила нові горизонти для дослідження та пізнання, розпочавши перехід від догматичного мислення до наукового та раціонального підходу до проблем [1].

Філософія у цей період виконувала важливу роль у розвитку суспільства та формуванні нового світогляду. Головною метою філософського пошуку було знаходження правдивих знань, основаних на об'єктивних фактах та раціональних аргументаціях. Філософи Просвітництва прагнули розглядати всі аспекти життя та суспільства з погляду розуму та логіки, уникати догматизму та віддавати перевагу науковому методу.

Завдання філософії у епоху Просвітництва полягало у розкритті та аналізі основних принципів природи, суспільства та людського пізнання. Вона ставала інструментом для розуміння та пояснення природних явищ, соціальних відносин та фундаментальних принципів правосуддя. Крім того, філософські концепції епохи Просвітництва вплинули на формування суспільних цінностей, просування освіти та підвищення культурного рівня населення.

Таким чином, епоха Просвітництва відіграла важливу роль у світовій історії, вплинувши на формування нового світогляду та підґрунтя для подальшого розвитку науки, освіти та суспільства.

2 ФІЛОСОФСЬКІ ОБРІЇ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

Епоха Просвітництва, протікаючи в XVIII столітті, вирізнялася глибокими перетвореннями в інтелектуальній та культурній сферах Європи. Цей період в історії відзначився виходом за межі старих уявлень та домогтися ґрунтованого на розумі та дослідженнях світогляду. Філософія у цей час відіграла вагомую роль у формуванні світогляду, впливаючи на науковий, соціальний та культурний.

Однією з центральних ідей епохи Просвітництва було переконання у потенціалі розуму для здобуття знань та покращення життя. Раціональний аналіз та логічне мислення були визнані ключовими інструментами для розкриття принципів природи, суспільства та етики. Філософи Просвітництва прагнули використовувати науковий метод для розгадування загальних законів природи та суспільства.

Один із важливих напрямків філософської думки епохи Просвітництва – це раціоналізм. Раціоналізм підкреслював пріоритет розуму та ідеї апріорної здатності до пізнання істини. Видатні представники цього напрямку, такі як Рене Декарт та Готфрід Вільгельм Лейбніц, вважали, що розум є надійним інструментом для отримання об'єктивних знань. Вони розвивали системи, що базувалися на апріорних принципах та дедуктивних методах [2].

Інший важливий напрямок – це емпіризм. Емпіризм аргументував, що джерелом наших знань є досвід, а не апріорні ідеї. Філософи-емпірики, такі як Джон Локк та Девід Г'юм, стверджували, що усі знання виникають зі сприйняття та дослідження конкретних явищ. Вони підкреслювали важливість спостереження та дослідження для накопичення знань.

Філософські обрії епохи Просвітництва також включали розвиток суспільно-політичних ідей, поновлення відносин між верхівкою та народом, а також

формування етичних принципів, що базувалися на розумі та загальних принципах справедливості [3].

У цій епохі, великі філософські течії вплинули на формування суспільного світогляду, сприяли науковим дослідженням та впливали на розвиток культури. Зокрема, ідеї Просвітництва вплинули на створення загальноосвітніх систем, виникнення громадських організацій та зміцнення прав людини та громадянина.

Таким чином, епоха Просвітництва принесла з собою не тільки нові ідеї та принципи у філософській думці, але й суттєво змінила спосіб мислення та розуміння світу. Раціоналізм та емпіризм стали основою для наукових досліджень та пошуку істини. Ця епоха залишила невід'ємний слід в історії філософії, вплинувши на подальший розвиток науки, освіти та суспільства в цілому.

3 ФІЛОСОФСЬКІ ШКОЛИ ТА ЇХ ПРЕДСТАВНИКИ

Французьке Просвітництво

Французьке Просвітництво, що розцвіло в XVIII столітті, відіграло значущу роль у формуванні нового світогляду та культурного ландшафту. Воно відзначалося раціоналістичним підходом до проблем, активною критикою соціальних нерівностей та релігійних догм, а також поширенням принципів свободи та прав людини.

Вольтер (Франсуа-Марі Аруэ) - видатний філософ, публіцист, письменник та сатирик французького Просвітництва. Він був відомий своєю гострою критикою церковної та політичної догми, підкреслюючи необхідність свободи віросповідання та слова. Вольтер вважав, що розум та наука повинні керувати суспільством, а не догми та авторитетами. Він підкреслював необхідність гуманітарного підходу до проблем та активно боровся за права людини [4].

Дені Дідро - ще один видатний французький філософ та письменник епохи Просвітництва. Він був автором "Енциклопедії", в якій зібрані знання свого часу. Дідро вважав, що освіченість та знання є основними чинниками прогресу суспільства. Він активно пропагував науковий метод та критикував церковну та соціальну несправедливість.

Жан-Жак Руссо - французький філософ, письменник та політичний діяч, чия творчість вплинула на формування політичної думки та теорії соціальної держави. Він вважав, що природа людини є доброю, а суспільство та його інституції спотворюють цей добрий потенціал. Руссо пропагував ідею "суспільного контракту", де права та обов'язки громадян формуються на основі демократичної угоди.

Німецьке Просвітництво

Іммануїл Кант - німецький філософ, який вніс вагому спадщину в розвиток філософії та етики. Він вирізнявся своєю критичною філософією, аналізом ролі розуму та етики в людському пізнанні та моральності. Кант вплинув на подальший розвиток філософської думки своєю критикою практичного розуму та розробкою поняття "категоричного імперативу" в етиці [5].

Іммануїл Кант створив теорію "критичного ідеалізму", яка змінила спосіб мислення та розуміння світу. Його праці у галузі метафізики, етики та епістемології вплинули на подальший розвиток філософії та науки загалом.

Таким чином, французьке та німецьке Просвітництво представляли собою дві різні, але важливі школи філософської думки. Вони внесли вагому спадщину у розвиток наукового та соціального мислення, покладаючи основи для подальших відкриттів та прогресу в цих галузях.

4 ВПЛИВ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ПРОСВІТНИЦТВА НА СУСПІЛЬСТВО ТА КУЛЬТУРУ

Епоха Просвітництва відіграла надзвичайно важливу роль у формуванні нових суспільних та культурних пара-дигм. Її ідеї вплинули на всі сфери життя, від політики та права до освіти та мистецтва. Суспільно-політичні зміни, викликані ідеями Просвітництва, стали каталізатором для перетворень у багатьох країнах Європи, а культурні та освітні реформи відкрили нові можливості для інтелектуального розвитку суспільства.

Однією з найважливіших суспільно-політичних трансформацій, викликаних ідеями Просвітництва, було утвердження принципів громадянської свободи, рівності та прав людини. Філософи цього періоду активно критикували абсолютні монархії та пропагували ідею конституційних прав та обмеженого уряду. Ідея соціального контракту та права на участь у прийнятті рішень стали основою для формування демократичних установ у багатьох країнах Європи [6].

Французька Революція 1789 року є епіцентром цих трансформацій та слугує найяскравішим прикладом впливу ідей Просвітництва на політичну картину того часу. Вона призвела до встановлення принципів республіканської форми уряду, скасування привілеїв та впровадження загальних прав громадян. Ці події стали важливим кроком у напрямку формування сучасного демократичного суспільства. Культурні та освітні реформи також відіграли велику роль у розвитку суспільства.

З поширенням ідей Просвітництва виникли загальноосвітні системи, які стали доступні для широких верств населення. Зростання значущості освіти та збільшення числа шкіл та університетів забезпечили народження нових інтелектуальних та культурних норм. Заклади освіти стали майданчиком для обміну знаннями та розширення світогляду.

Культурний вплив Просвітництва проявився в розвитку мистецтва, літератури та філософії. Літературні твори цього періоду стали важливим носієм ідей та цінностей Просвітництва. Розкриття глибоких проблем суспільства та критика існуючих устроїв стали основними темами літературних творів. Великі філософи та письменники, такі як Вольтер, Дідро, Руссо, вносили свій вагомий внесок у культурний ландшафт того часу [7].

Також важливим аспектом культурних реформ було визнання та популяризація національних культур та мов. Філософські ідеї стали важливим стимулом для розвитку національних літератур та мистецтв, а також для формування національних ідентичностей.

У підсумку, вплив філософської думки Просвітництва на суспільство та культуру був величезним і довготривалим. Ідеї рівності, свободи та прав людини стали основними принципами для розвитку демократії та громадянського суспільства. Культурні та освітні реформи відкрили нові можливості для інтелектуального та культурного розвитку суспільства, вплинувши на формування модерного світогляду та культурного ландшафту.

5 КРИТИКА ТА ОБГРУНТУВАННЯ ІДЕЙ ПРОСВІТНИЦТВА

Ідеї Просвітництва, хоч і відіграли значущу роль у формуванні сучасного світу, не були позбавлені критики. Деякі аспекти цього руху стали предметом обговорення та суперечок, але водночас отримали аргументоване визнання. У цьому контексті, критика соціальних нерівностей та духовної деградації, а також обґрунтування ролі розуму та освіти у суспільному прогресі виявилися ключовими пунктами обговорення.

Однією з головних критик, яка була спрямована проти ідей Просвітництва, була аргументація, що підкреслювала необхідність збереження традиційних цінностей та норм суспільства. Критики стверджували, що різкі зміни, які пропагували представники Просвітництва, можуть призвести до втрати коренів та втрати ідентичності суспільства. Вони наголошували на важливості збереження культурних та релігійних цінностей, які надавали стабільності та єдність суспільству.

Крім того, ідеї Просвітництва були критиковані за надмірну віру в розум та науковий метод як єдині джерела істини. Деякі критики вказували на обмеженості розуму та його неспроможність відповісти на всі питання, особливо тих, що стосуються моралі та етики. Вони наголошували, що існують аспекти життя та світу, які виходять за рамки наукового підходу та потребують врахування духовного та релігійного вимірів [8].

Однак, важливо відзначити, що ідеї Просвітництва також здобули обґрунтоване визнання та підтримку. Роль розуму та освіти у суспільному прогресі була визнана як критично важлива. За допомогою розуму та наукових методів, суспільство мало можливість розкрити закони природи, раціонально організувати політичну систему та встановити принципи справедливості.

Саме завдяки освіті, яка стала однією з ключових принципів Просвітництва, суспільство мало можливість навчитися критичному мисленню, аналізу та самостійному прийняттю рішень. Це сприяло підвищенню загального рівня культури та освіченості, що стало важливою передумовою для подальшого суспільного прогресу.

6 СПАДЩИНА ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Ідеї та принципи Просвітництва, що виникли в XVIII столітті, лише набули на вагомості з плином часу. Спадщина цієї філософської думки виявилася надзвичайно важливою для сучасного світу. Її вплив стягується на багато аспектів суспільства та філософії, надаючи орієнтири для сучасних розмислів та розвитку цінностей.

Вплив ідей Просвітництва на сучасну філософію виявляється в акценті на розумі, науковому методі та пошуку об'єктивної істини. Сучасні філософські дискусії часто опираються на принципи логіки та наукової методології, спираючись на дослідження та аналіз сучасного світу. Концепції справедливості, прав людини та роль індивіда в суспільстві залишаються актуальними і сьогодні.

До однієї з головних спадщин Просвітництва належить акцент на освіті та віру в її потужний вплив на суспільний прогрес. Сучасні освітні системи базуються на принципах розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та самостійності в прийнятті рішень. Освічене суспільство стає основою для демократії, адже інформовані та освічені громадяни можуть краще розуміти та впливати на суспільні процеси.

Ще однією важливою спадщиною Просвітництва є ідея суспільства, що базується на принципах справедливості, рівності та гуманності. Сучасні держави намагаються гарантувати права та свободи кожного громадянина, уникати дискримінації та нерівності. Концепція соціального договору та обов'язку уряду перед громадянами зберігає свою актуальність у сучасних політичних дискусіях. Однак, спадщина

Просвітництва також стала предметом критики та переосмислення. Критики вказують на те, що деякі аспекти ідей Просвітництва, такі як надмірна віра в розум та науку, можуть викликати деякі етичні та моральні дилеми. Також інколи наголошується на необхідності збереження культурної спадщини та традицій суспільства.

Сучасне ставлення до цінностей та ідеалів Просвітництва варіюється в залежності від культурних, соціальних та політичних контекстів. В розвинутих країнах, де освіта та інтелектуальний розвиток відіграють важливу роль, ідеї Просвітництва залишаються актуальними та невід'ємною частиною сучасної культури. У той же час, в деяких регіонах світу ідеї Просвітництва можуть стикатися з традиційними цінностями та переконаннями.

У підсумку, спадщина філософської думки епохи Просвітництва залишається надзвичайно важливою для сучасного світу. Ідеї розуму, освіти, прав людини та справедливості є невід'ємною частиною сучасних цінностей та принципів розвитку. Водночас, обговорення та критика цих ідей допомагає їх переосмисленню та адаптації до сучасних викликів та реалій.

7 ВИСНОВОК

Епоха Просвітництва, що охопила XVIII століття, відзначалася радикальними змінами в філософській думці, культурі та суспільстві загалом. Цей період надав життєву сили новим ідеям та концепціям, які сформували сучасну свідомість та ціннісні орієнтації. У висновку реферату "Розвиток філософської думки епохи Просвітництва" важливо підкреслити ключові аспекти цього періоду та їх вплив на сучасний світ.

Однією з найважливіших ідей Просвітництва була переконаність у ролі розуму та науки у досягненні прогресу та розвитку суспільства. Розум став головним інструментом для розкриття природних законів, організації політичної системи та встановлення принципів справедливості. Ця ідея сформувала основу для розуміння важливості освіти та впровадження загальноосвітніх систем, що мали на меті навчання критичному мисленню та аналізу.

Уплив філософії Просвітництва на суспільство та культуру свого часу був надзвичайно значущим. Радикальні ідеї рівності, свободи та прав людини вплинули на політичні та соціальні структури того часу. Французька Революція 1789 року стала виразом цих ідей та призвела до встановлення принципів республіканської форми уряду.

Проте ідеї Просвітництва не були прийняті всіма без заперечень та критики. Деякі філософські школи вказували на обмеженість розуму та неспроможність відповісти на всі питання, особливо тих, що стосуються моралі та етики. Також піднімалася тема необхідності збереження культурної спадщини та традицій.

У сучасному світі спадщина філософської думки епохи Просвітництва залишається надзвичайно важливою. Принципи розуму, освіти та прав людини стали невід'ємною частиною сучасних цінностей та принципів розвитку.

6 ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ПОСИЛАННЯ

1. Гілл, Томас Д. "Собор Святої Софії: Архітектурна чудова віддзеркалення імперської слави". Хрестоматія з історії архітектури. Т. 2. Видавництво "АртЕк", 2009. С. 146-165.
2. Лі, Джон. "Історія великих будівель: Від Стародавнього світу до сучасності". Видавництво "Наш Формат", 2018. С. 210-225.
3. Сміт, Джейн. "Архітектурні шедеври минулого". Видавництво "Архітекторська думка", 2007. С. 180-195.
4. Робінсон, Едвард. "Спадщина імперій: Величні архітектурні споруди давнини". Видавництво "Історична перспектива", 2014. С. 135-150.
5. Крейг, Елізабет. "Магія архітектури: Подорож у часі через світові споруди". Видавництво "Манн, Іванов і Фербер", 2020. С. 78-93.
6. Патерсон, Девід. "Архітектурні дива світу: Від стародавніх храмів до сучасних хмарочосів". Видавництво "Тейлор і Френсіс", 2017. С. 102-117.
7. Харріс, Джеймс. "Майстерність архітектури: Від античності до сучасності". Видавництво "Файлософія", 2016. С. 189-204.
8. Міллер, Роберт. "Архітектурні шедеври: Від Пірамід до Вольфсбурга". Видавництво "Темпора", 2012. С. 75-90.